

УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Бюджетна політика держави є важливою складовою економічної політики країни, системною сукупністю цілей, і конкретних заходів щодо цілеспрямованої діяльності держави, з регулювання бюджетного процесу, управління бюджетами всіх рівнів, ефективного використання бюджетної системи для вирішення економічних і соціальних завдань країни.

З досягненням незалежності України розпочинається новий етап формування власної політики та розвитку економічних відносин. Основною фінансовою політики є бюджетна політика, яка першочергово пов'язана з формуванням та виконанням бюджетів всіх рівнів, а також спрямована на забезпечення фінансової та економічної стабільності та стрімкого розвитку економіки нашої країни.

Бюджетна політика – це цілеспрямована діяльність держави щодо регулювання бюджетного процесу, управління бюджетним дефіцитом, а також використання бюджетної системи для реалізації завдань економічної політики в країні. Розвиток будь-якої держави залежить саме завдяки бюджетній політиці, тому важливою передумовою для розробки оптимальної моделі бюджетної політики та ефективного механізму її реалізації є необхідність врахування зовнішніх і внутрішніх чинників. До основних зовнішніх чинників належить залежність держави від економічних взаємовідносин з іншими державами щодо поставок палива, сировини, матеріалів, обміну технологіями, експортних можливостей самої держави, її інтеграції зі світовими системами. Але саме внутрішні чинники суттєво впливають на бюджетну політику держави, основними з яких є:

- економічні;
- соціальні;
- політичні.

Бюджетна політика України постійно перебуває в центрі суспільної уваги, оскільки вона є ключовою ланкою економічної політики держави. Від якості бюджету, закладених у нього параметрів залежать рівень соціального захисту громадян, інвестиційні можливості держави, ступінь впливу України на міжнародній арені, підприємницька активність суб'єктів господарювання і громадян. У бюджетній політиці найбільш яскраво висвітлюються і найбільш гостро стикаються інтереси різних суспільних груп, вона є складовою фінансової політики і тому тісно взаємодіє з податковою, грошово-кредитною, обліковою, інвестиційною та валютною політикою, відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності в державі, що є передумовою розвитку виробництва, підвищення його ефективності, підтримання підприємницької активності та підвищення добробуту населення.

Головним напрямом політики держави із соціальною орієнтованою економікою є соціальний захист населення за умови, що обсяги соціальних витрат у видатках бюджету повинні зіставлятися з економічними можливостями держави. До того ж немає науково обґрунтованих норм фінансового забезпечення соціальних програм, що фінансуються з бюджету. Доцільно було б тимчасово не приймати нових соціальних програм, а реалізувати завдання щодо скорочення знеособленого дотування з бюджету окремих благ і послуг і надавати адресну допомогу найбільш не захищеним верствам населення.

За останні роки в Україні відбулося зростання питомої ваги витрат на соціальний захист населення, соціально-культурну сферу у видатках зведеного бюджету, але з метою більш ефективного використання бюджетних ресурсів на розвиток соціальної сфери в регіонах ці видатки фінансувалися за рахунок місцевих бюджетів.

Значні внутрішні резерви в питанні раціонального використання витрат бюджету є в напрямі скорочення асигнувань на утримання органів державної влади за рахунок оптимізації їх структури і функцій, розмежування повноважень між центральними органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, подальшого скорочення штатної чисельності, реформування окремих центральних відомств у корпорації з утриманням їх за рахунок власних коштів.

Аналіз видатків на утримання управлінського персоналу та централізоване керівництво дає підстави зробити висновок про зростання частки цієї категорії витрат у валовому внутрішньому продукті. Це є свідченням безгосподарності у державній діяльності.

Під час реалізації бюджетної політики виникає ряд проблем, які суттєво впливають на розвиток фінансової політики держави, соціальний рівень життя населення та стрімкого розвитку економіки нашої держави в цілому. Основними з багатьох проблем, які існують в бюджетній політиці нашої держави є:

- створення сприятливих умов для детінізації економіки країни;
- відсутність інвестиційного клімату в країні;
- порушення бюджетного процесу в частині складання, розгляду та затвердження Закону України "Про державний бюджет України" на відповідний рік в якому закладаються показники які не відповідають дійсності щодо стану економіки країни;
- нераціональне використання видатків державного бюджету;
- не стабільність та недотримання бюджетного та податкового законодавства.

Розробка та реалізація бюджетної політики перебуває в залежності від політичного тиску та врахування інтересів певних політичних сил, що призводить до неефективності бюджетної політики в цілому. Наявність тіньової економіки в країні призводить до того, що доходи до бюджетів надходять не в повному обсязі, відповідно виникає значний дисбаланс між дохідною та видатковою частинами бюджету, що в результаті призведе до збільшення бюджетного дефіциту та державного боргу країни. Низький рівень стимулювання розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності, є основою для економічного зростання.

Стосовно порушення бюджетного процесу в частині , розгляду та затвердження Закону України “Про державний бюджет України” на відповідний рік в якому закладаються показники щодо стану економіки країни призводить до неможливості виконання такого бюджету. Негативний вплив щодо складання та реалізації бюджетної політики здійснює не раціональне використання видатків державного бюджету та недосконала система їх планування. Відсутність ефективної стратегії щодо реалізації бюджетної політики, яка передбачає створення соціально-економічних програм, що в майбутньому призведе до зростання економіки держави, також є проблемою, яка здійснює суттєвий вплив на реалізацію бюджетної політики. Таким чином на складання та реалізацію бюджетної політики впливають вище зазначені проблеми, які значно стримують економічний розвиток нашої держави.

Отже процес складання бюджетної політики є складним, оскільки потребує врахування різних факторів та напрямів фінансової політики держави. Необхідно мати чітку визначену стратегію щодо реалізації бюджетної політики та економічного зростання в цілому, а також детальний аналіз показників минулого стану економіки та враховувати закордонний досвід щодо розробки бюджетної політики країни. У плануванні бюджетної політики, держава має виходити з необхідності забезпечення фінансової та соціальної стабільності враховуючи всю сукупність національних, історичних, політичних, соціально-економічних та інших особливостей розвитку держави. Серед першочергових завдань покращення бюджетної політики в Україні провідне місце займає розробка науково обґрунтованої концепції доходів держави, побудова ефективної моделі податкової системи, а саме зниження податкового навантаження та спрощення умов для розвитку та ведення бізнесу, механізму дотримання податкового законодавства, здійснення ефективного державного контролю за формуванням та використанням бюджетних коштів, вдосконалення міжбюджетних відносин. При складанні, розгляді та затвердженні Закону України “Про державний бюджет України” на відповідний рік дотримуватися чітких норм та визначених термінів в законодавстві. Формуючи бюджетну політику, потрібно приділяти значну увагу соціально-економічному розвитку країни, а не враховувати інтереси політичних сил, адже функціонування країни не можливо уявити без бюджетної політики, оскільки саме від неї залежить соціальний захист населення та розвиток економіки країни в цілому.